

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Η κατάσταση των ατόμων με αναπηρία στα μεσογειακά κράτη-εταίρους»

(2011/C 48/17)

Εισηγητής: ο κ. **Meelis JOOST**

Στις 15 Ιουλίου 2009, και σύμφωνα με το άρθρο 29, παράγραφος 2, του Εσωτερικού της Κανονισμού, η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αποφάσισε να εκπονήσει γνωμοδότηση πρωτοβουλίας με θέμα:

«Η κατάσταση των ατόμων με αναπηρία στα μεσογειακά κράτη-εταίρους.»

Το ειδικευμένο τμήμα «Εξωτερικές σχέσεις», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 3 Σεπτεμβρίου 2010.

Κατά την 465η σύνοδο ολομέλειάς της, της 15ης και 16ης Σεπτεμβρίου 2010 (συνεδρίαση της 16ης Σεπτεμβρίου 2010), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε ομόφωνα την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Τελικά συμπεράσματα

1.1 Η ΕΟΚΕ χαιρετίζει το γεγονός ότι πολυάριθμα κράτη-εταίροι της Μεσογείου επικύρωσαν τη σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία και έθεσαν, με τον τρόπο αυτόν, τα θεμέλια για τη βελτίωση της ποιότητας της ζωής των ατόμων με αναπηρία.

1.2 Η ΕΟΚΕ εφιστά την προσοχή στο γεγονός ότι οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών, οι οποίες υπερασπίζονται τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία στα μεσογειακά κράτη-εταίρους, θα πρέπει να μετάσχουν αποτελεσματικότερα από ό,τι στο παρελθόν στη συνεργασία που πραγματοποιείται στο πλαίσιο της εταιρικής σχέσης Ευρώπης – Μεσογείου. Η ενεργός συμμετοχή αυτών των οργανώσεων στην ανάπτυξη της κοινωνίας των πολιτών προϋποθέτει την εξασφάλιση της χρηματοδότησής τους.

1.3 Η ΕΟΚΕ παροτρύνει τα μεσογειακά κράτη-εταίρους να προωθήσουν την προσέγγιση «Σχεδιασμός για όλους» κατά τη διαμόρφωση του βιοτικού περιβάλλοντος, καθότι το προσβάσιμο και φιλικό προς τον χρήστη περιβάλλον συνεισφέρει και στην αξιοποίηση των δυνατοτήτων στον τουρισμό.

1.4 Η ΕΟΚΕ καλεί την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να διασφαλίσει ότι οι χρηματοδοτικοί πόροι για τα μεσογειακά κράτη-εταίρους είναι στη διάθεση και των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών για τα άτομα με αναπηρία και ότι η αξιοποίηση πόρων από τα προγράμματα της Ευρωπαϊκής Πολιτικής Γειτονίας δεν θα εμποδίσει περαιτέρω την ισότιμη συμμετοχή των ατόμων με αναπηρία στην κοινωνική ζωή.

1.5 Δεδομένου του πολιτιστικού υποβάθρου των μεσογειακών κρατών-εταίρων και αναγνωρίζοντας τα επιτεύγματα που προήλθαν από το μοντέλο της φιλανθρωπίας για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής των ατόμων με αναπηρία, η ΕΟΚΕ καλεί τους συμμετέχοντες να πραγματοποιήσουν πλέον βήματα προς την κατεύθυνση μιας προσέγγισης βάσει του δικαίου, ώστε να αναλάβει η κοινωνία τις ευθύνες της για την ευημερία και το καθημερινό εισόδημα των ανθρώπων με αναπηρία και να δημιουργήσει ένα περιβάλλον και

υπηρεσίες που λαμβάνουν υπόψη τις ανάγκες όλων. Μια τέτοια προσέγγιση είναι σύμφωνη με τη σύμβαση του ΟΗΕ για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία.

1.6 Τα κράτη της Μεσογείου θα πρέπει να ενισχύσουν τις εκπαιδευτικές μεθόδους που ενδείκνυνται για άτομα με αναπηρία, προκειμένου να δημιουργήσουν θέσεις εργασίας υψηλού επιπέδου και να μεριμνήσουν για εργατικό δυναμικό που πληροί τις απαιτήσεις της αγοράς. Πέραν αυτού, θα πρέπει να περιορίσουν τις αρνητικές συνέπειες που έχει η εγκατάλειψη της υπαίθρου όσον αφορά την απασχόληση και τη μετανάστευση.

1.7 Δεδομένου ότι, σύμφωνα με στατιστικά στοιχεία, τα άτομα με αναπηρία αποτελούν κατ' ελάχιστον το 10 % του πληθυσμού, ενδέχεται να ζουν στα μεσογειακά κράτη-εταίρους περίπου 25 εκατομμύρια άτομα με αναπηρία. Η ΕΟΚΕ καλεί τους αρμοδίους για τη λήψη αποφάσεων στη Μεσόγειο να εργαστούν προς την κατεύθυνση της επίτευξης ισότητας ευκαιριών και, μεταξύ άλλων, να προωθήσουν και την ενσωμάτωση ατόμων με αναπηρία στην αγορά εργασίας.

1.8 Τα μεσογειακά κράτη-εταίροι θα πρέπει να συμμετάσχουν στις περισσότερες δυνατές πρωτοβουλίες, μέσω των οποίων θα βελτιωθεί η συνοχή των κρατών και των δύο πλευρών της Μεσογείου: μεταξύ αυτών περιλαμβάνονται τα ευρωπαϊκά θεματικά έτη⁽¹⁾, η ετήσια πολιτιστική πρωτεύουσα της Ευρώπης και η πλέον πρόσφατη πρωτοβουλία, να ψηφίζεται δηλαδή ετησίως μια ευρωπαϊκή πρωτεύουσα καθολικής προσβασιμότητας⁽²⁾.

2. Εισαγωγή

2.1 Η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή εξέτασε, σε προηγούμενες γνωμοδοτήσεις της, την κοινωνική ανάπτυξη στα μεσογειακά κράτη-εταίρους.

(1) Το 2010 είναι το Ευρωπαϊκό Έτος για την καταπολέμηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού.

(2) ΕΕ C 354 της 28.12.2010, σ. 8.

2.2 Η ΕΟΚΕ αποφάσισε να καταρτίσει αυτήν την γνωμοδότηση πρωτοβουλίας, προκειμένου αφενός να υπάρξει μεγαλύτερη ευαισθητοποίηση σχετικά με την κατάσταση των ατόμων με αναπηρία στη Μεσόγειο και αφετέρου να συνεισφέρει στη βελτίωση της θέσης τους. Επί του παρόντος, ο κοινωνικός τομέας διέρχεται μια αποφασιστικής σημασίας φάση ανάπτυξης με προκλήσεις παγκοσμίων διαστάσεων.

2.3 Η έναρξη της Διαδικασίας της Βαρκελώνης το 1995 έδωσε ώθηση στις σχέσεις της ΕΕ με τις γειτονικές της χώρες της Μεσογείου⁽³⁾ και χάραξε τον δρόμο για τη δημιουργία μιας ζώνης ειρήνης και οικονομικής ευημερίας στην περιοχή. Ωστόσο, 15 χρόνια μετά την υιοθέτηση της Διακήρυξης της Βαρκελώνης η πρόοδος που έχει σημειωθεί είναι περιορισμένη.

2.4 Η πρωτοβουλία για την Ένωση για τη Μεσόγειο, που δημιουργήθηκε το 2008, έδωσε νέα ώθηση στη συνεργασία, την οποία οι εταίροι στη Μεσόγειο μπορούν να αξιοποιήσουν για την ισορροπημένη ανάπτυξη της περιοχής. Ιδιαίτερη θέση στο πλαίσιο αυτό θα μπορούσε να έχει η ανάπτυξη των κοινωνικών συμφερόντων, στα οποία υπάγεται και η βελτίωση της κατάστασης των ατόμων με αναπηρία.

2.5 Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θα μπορούσε, στο πλαίσιο της συμφωνίας εταιρικής σχέσης, να δώσει μεγαλύτερη έμφαση στην ανάπτυξη του κοινωνικού τομέα και να επισημάνει με ακόμη σαφέστερο τρόπο ότι απαιτείται άμεσα βελτίωση της κοινωνικής συνοχής.

2.6 Τον Οκτώβριο 2002, στον Λίβανο, κηρύχθηκε η έναρξη της Αραβικής Δεκαετίας για τα άτομα με αναπηρία, η οποία ολοκληρώνεται το 2012. Στην έναρξη της εν λόγω δεκαετίας έλαβαν μέρος 19 αραβικά κράτη και εκπρόσωποι περισσότερων από 100 αραβικών οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών για τα άτομα με αναπηρία. Η διακήρυξη που υιοθετήθηκε κατά την περίσταση αυτή υπήρξε αποτέλεσμα μακροχρόνιας διαδικασίας διαβούλευσης μεταξύ των Υπουργών κοινωνικών θεμάτων των συμμετεχόντων κρατών.

2.7 Αρκετά κράτη της Μεσογείου έχουν επικυρώσει τη σύμβαση για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία⁽⁴⁾, σκοπός της οποίας είναι να εγγυηθεί τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία και να βελτιώσει την ποιότητα ζωής τους. Η διαδικασία κύρωσης της σύμβασης συνδέεται, όσον αφορά την ΕΕ, με το σχέδιο οδηγίας κατά των διακρίσεων, σχετικά με το οποίο η ΕΟΚΕ έχει διατυπώσει τις απόψεις της με γνωμοδότηση. Η οδηγία, η οποία αποσκοπεί στην καταπολέμηση των διακρίσεων στους διάφορους τομείς της ζωής, δεν έχει μεν ακόμη υιοθετηθεί, αλλά η διαδικασία βρίσκεται σε εξέλιξη και μέσω αυτής η ΕΕ κινείται με γοργά βήματα προς την κατεύθυνση της νομοθετικής προστασίας των ατόμων με αναπηρία.

(3) Αυτήν τη στιγμή συμμετέχουν στην Ένωση για τη Μεσόγειο τα 27 κράτη μέλη της ΕΕ και τα ακόλουθα κράτη της Μεσογείου: Αλγερία, Μαρόκο, Τυνησία, Τουρκία, Αίγυπτος, Ισραήλ, Παλαιστίνη, Συρία, Λίβανος, Ιορδανία, Κροατία, Αλβανία, Μαυροβούνιο, Βοσνία και Ερζεγοβίνη, Μονακό, Μαυριτανία, καθώς και η Λιβύη ως παρατηρητής.

(4) <http://www.un.org/disabilities>.

2.8 Η συνεργασία στην ανάπτυξη ανθρωπίνων πόρων είχε θετικά αποτελέσματα. Ο Δείκτης Ανθρώπινης Ανάπτυξης ανήλθε από 0,694 κατά το έτος 1995 σε 0,736 το 2007⁽⁵⁾. Καθότι η ανάπτυξη αυτή επηρεάζεται αρνητικά από την παρούσα κρίση, θα πρέπει η ισότητα των ευκαιριών να τύχει ιδιαίτερης προσοχής στο πλαίσιο της κοινωνικής και οικονομικής ανάπτυξης των μεσογειακών κρατών-εταίρων.

2.9 Στα κράτη-εταίρους της Μεσογείου, η κατάσταση όσον αφορά τα δικαιώματα και την ποιότητα ζωής των ατόμων με αναπηρία διαφέρει από χώρα σε χώρα. Στόχος της παρούσας γνωμοδότησης είναι να επιστήσει την προσοχή των κρατών στην αναγκαιότητα να βελτιωθεί η κατάσταση των ατόμων με αναπηρία και η αποτελεσματικότητα των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών που δραστηριοποιούνται στον τομέα αυτόν, καθώς, επίσης, να συμμετάσχουν με πιο ενεργό τρόπο οι εκπρόσωποι των εν λόγω οργανώσεων στην τακτική συνεργασία, σε επίπεδο κοινωνίας των πολιτών, μεταξύ της ΕΕ και των μεσογειακών κρατών-εταίρων. Τα παραδείγματα μεμονωμένων κρατών και οι παραπομπές στις έρευνες που διεξήχθησαν σε αυτά τα κράτη και στα στοιχεία που έχουν συλλεχθεί καθιστούν σαφές το γεγονός ότι τα εν λόγω κράτη αντιμετωπίζουν με σοβαρότητα την ενσωμάτωση ατόμων με αναπηρία και έχουν λάβει μέτρα για τη βελτίωση της κοινωνικής συνοχής.

3. Κοινωνική ένταξη και ισότητα ευκαιριών

3.1 Απώτερος στόχος της Διαδικασίας της Βαρκελώνης (1995) είναι η αποτελεσματικότερη εξίσωση των κοινωνικοοικονομικών τάσεων που υφίστανται και στις δύο πλευρές της Μεσογείου. Ωστόσο, στο πλαίσιο αυτό δεν ελήφθησαν υπόψη οι συγκεκριμένες ανάγκες διαφορετικών ομάδων. Η πολιτική συνοχής της ΕΕ έδειξε ότι η προώθηση της ισότητας ευκαιριών για τις ομάδες που χρήζουν προστασίας καθώς και η βελτίωση της συνοχής της κοινωνίας αποφέρουν οφέλη για το σύνολο της κοινωνίας.

3.2 Κατά τη δημιουργία μιας κοινής ζώνης ελεύθερων συναλλαγών είναι ιδιαίτερος σημαντικό να εξασφαλισθεί ότι το βιοτικό περιβάλλον και το εισόδημα των ατόμων με αναπηρία προσεγγίζουν όλο και περισσότερο τα γενικά επίπεδα της ΕΕ. Για να επιτευχθεί αυτό θα πρέπει τα άτομα με αναπηρία να συμμετάσχουν αποτελεσματικότερα στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο.

3.3 Το εκπαιδευτικό σύστημα χωρίς αποκλεισμούς, η πολιτική απασχόλησης, η ισόρροπη περιφερειακή ανάπτυξη και η συμμετοχή στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων συμβάλλουν στον περιορισμό της φτώχειας· επιπροσθέτως, καθιστούν τα μεσογειακά κράτη-εταίρους ελκυστικότερους τόπους διαμονής και εργασίας και καταπολεμούν, με τον τρόπο αυτόν, τη μετανάστευση. Τελικώς, η κοινωνική ένταξη βελτιώνει την κινητικότητα των ανθρώπων. Σε πολλά μεσογειακά κράτη-εταίρους, τα παιδιά με αναπηρία στερούνται της απαιτούμενης πρόσβασης στην εκπαίδευση με αποτέλεσμα, όταν φθάνουν σε ηλικία όπου δύνανται να εργασθούν, να είναι σε μεγάλο βαθμό περιορισμένη η πρόσβασή τους στην αγορά εργασίας και στις δυνατότητες που αυτή προσφέρει.

(5) Πρόγραμμα ανάπτυξης των Ηνωμένων Εθνών – UNDP.

3.4 Στα περισσότερα σχολεία των μεσογειακών κρατών-εταίρων δεν υφίστανται δυνατότητες εκπαίδευσης για παιδιά με αναπηρία. Περίπου τα μισά από τα παιδιά με αναπηρία ζουν σε ιδρύματα, αποκομμένα από τις οικογένειές τους. Τα άτομα με αναπηρία δεν μπορούν να ασκήσουν το δικαίωμά τους να συμμετέχουν στην αγορά εργασίας, μολονότι τα κράτη-εταίροι έχουν εγκρίνει ειδικούς νόμους, οι οποίοι περιλαμβάνουν την υποχρέωση προστασίας τους και εξασφάλισης των δυνατοτήτων απασχόλησής τους στην αγορά εργασίας. Έρευνα της λιβανέζικης ένωσης ατόμων με αναπηρία LPHU (*Lebanese Physically Handicapped Union*) που διεξήχθη το 2003 καθιστά σαφές το γεγονός ότι τα ιδρύματα, τα οποία λαμβάνουν το μεγαλύτερο μέρος των δημοσίων πόρων που προορίζονται για άτομα με αναπηρία, δεν παρέχουν σε αυτά την εκπαίδευση που απαιτείται, ώστε να μπορέσουν να εισέλθουν στην αγορά εργασίας.

Η σύμβαση του ΟΗΕ για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία στον χώρο της Ευρώπης και της Μεσογείου

3.5 Η σύμβαση του ΟΗΕ για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία κυρώθηκε από τα ακόλουθα κράτη της ευρωμεσογειακής εταιρικής σχέσης, τα οποία δεν αποτελούν μέλη της ΕΕ: Αλγερία, Βοσνία και Ερζεγοβίνη, Μαρόκο, Τυνησία, Τουρκία, Αίγυπτος, Συρία, Ιορδανία, Κροατία και Μαυροβούνιο. Δεν έχει έως τώρα κυρωθεί από το Ισραήλ, την Παλαιστίνη, τον Λίβανο, την Αλβανία, τη Μαυριτανία, το Μονακό και τη Λιβύη η οποία έχει καθεστώς παρατηρητή. Ένα μέρος των κρατών μελών της ΕΕ επίσης δεν έχει ακόμα κυρώσει τη σύμβαση.

3.6 Τα άρθρα της σύμβασης εγγυώνται την προστασία των ατόμων με αναπηρία από διακρίσεις σε όλους τους τομείς της ζωής: στον κόσμο της εργασίας και στην πρόσβαση σε μέσα μεταφοράς, δημόσια κτίρια και κατοικίες. Στη σύμβαση τονίζεται επίσης με έμφαση ότι τόσο στην πόλη όσο και στην ύπαιθρο πρέπει να παρέχονται οι σχετικές υπηρεσίες και η δέουσα κοινωνική προστασία.

3.7 Στη σύμβαση δίδεται ιδιαίτερη σημασία στην πρόσβαση στην εκπαίδευση, στο δικαίωμα ελεύθερης επιλογής τόπου κατοικίας, στο δικαίωμα στην οικογενειακή ζωή και στη συμμετοχή στην πολιτική ζωή. Αρκετά κεφάλαια αφορούν τις γυναίκες και τα παιδιά με αναπηρία, δύο ομάδες που έχουν μεγάλη σημασία όσον αφορά τη βελτίωση της κοινωνικής συνοχής στο πλαίσιο της συνεργασίας μεταξύ ΕΕ και Μεσογείου.

3.8 Στο βασικό κείμενο της σύμβασης επισυνάπτεται ως παράρτημα ένα μη δεσμευτικό πρωτόκολλο. Τα κράτη που έχουν υπογράψει και επικυρώσει τη σύμβαση υποχρεούνται να θεσπίσουν παρατηρητήριο για την επίβλεψη της συμμόρφωσης προς τις επιταγές της σύμβασης. Παράλληλα, τα υπογράφοντα κράτη αναλαμβάνουν μέσω της επικύρωσης την υποχρέωση να αναφέρουν στα Ηνωμένα Έθνη κατά πόσο η κατάσταση των ατόμων με αναπηρία ανταποκρίνεται στις επιταγές της σύμβασης.

3.9 Η κύρωση της σύμβασης αποτελεί το πρώτο βήμα στον μακρύ δρόμο προς την αλλαγή συμπεριφοράς της κοινωνίας έναντι των ατόμων με αναπηρία και την μεταβολή του βιοτικού περιβάλλοντός τους, και μάλιστα τόσο στα κράτη μέλη της ΕΕ όσο και στα μεσογειακά κράτη-εταίρους. Επί των ημερών μας, στα κράτη της νότιας Μεσογείου η κοινωνική και οικονομική κατάσταση ορισμένων πληθυσμιακών ομάδων, μεταξύ των οποίων συγκαταλέγονται και τα άτομα με αναπηρία, δεν ανταποκρίνεται στις επιταγές της σύμβασης.

Το ζήτημα της ισότητας των ευκαιριών στην περιφερειακή ανάπτυξη

3.10 Η περιφερειακή συνεργασία μεταξύ των μεσογειακών κρατών-εταίρων αποκτά σημαντικό ρόλο για τη βελτίωση της καθημερινής ζωής των ατόμων με αναπηρία. Οι δυνατότητες κινητικότητας, η διάδοση πληροφοριών, η δημιουργία υπηρεσιών για άτομα με αναπηρία και η υλοποίηση κοινών προγραμμάτων θα έπρεπε να προωθηθούν με τρόπο σημαντικά αποτελεσματικότερο σε σχέση με τα σημερινά δεδομένα. Η περιφερειακή συνοχή εντός των κρατών, η οποία εκφράζεται με τη βιώσιμη ανάπτυξη των περιοχών της υπαίθρου, καθώς και την προσφορά υπηρεσιών σε άτομα με αναπηρία και εκτός αστικών περιοχών, ενισχύει την ανταγωνιστικότητα των μεσογειακών κρατών-εταίρων.

3.11 Οι σχέσεις μεταξύ των μεσογειακών κρατών-εταίρων και οι σχέσεις στο πλαίσιο της ευρωμεσογειακής εταιρικής σχέσης θα πρέπει να χαρακτηρίζονται από αμοιβαία κατανόηση, στην οποία περιλαμβάνεται και η ανεκτικότητα μεταξύ διαφορετικών πληθυσμιακών ομάδων και η καταπολέμηση των διακρίσεων.

3.12 Η κοινωνική ευπάθεια των περιοχών της υπαίθρου στη Μεσόγειο γίνεται αντιληπτή υπό τη μορφή φτώχειας, ανεργίας, ελλείψεων στις υποδομές, υποβάθμισης του εδάφους και από τη συνεχιζόμενη εγκατάλειψη της υπαίθρου. Τα κράτη θα πρέπει να καταβάλουν κάθε δυνατή προσπάθεια προκειμένου να ανακόψουν αυτήν την αρνητική εξέλιξη.

Οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών που εκπροσωπούν τα άτομα με αναπηρία και ο κοινωνικός τους ρόλος

3.13 Στα περισσότερα κράτη μέλη της ΕΕ υπάρχουν κεντρικές οργανώσεις, στις οποίες συνασπίζονται διάφορες οργανώσεις ατόμων με αναπηρία. Η ύπαρξη κεντρικών οργανώσεων για άτομα με αναπηρία βοηθά τις διάφορες ομάδες ατόμων με αναπηρία να κατανοήσουν καλύτερα τις ανάγκες των άλλων ομάδων και να εκφράζονται με μία φωνή κατά τη χάραξη πολιτικής. Στα μεσογειακά κράτη-εταίρους, θα πρέπει να ενθαρρύνεται η δημιουργία και η ενίσχυση κεντρικών οργανώσεων για τα άτομα με αναπηρία.

3.14 Κεντρικές οργανώσεις για άτομα με διάφορα είδη αναπηρίας έχουν δημιουργηθεί στα ακόλουθα μεσογειακά κράτη-εταίρους: Μαρόκο, Ιορδανία, Τυνησία, Αίγυπτος.

3.15 Η οργάνωση Handicap International προκήρυξε διαγωνισμό για μη κερδοσκοπικές οργανώσεις, προκειμένου να προσελκύσει τη συμμετοχή ατόμων με αναπηρία στις δραστηριότητές της.

Η Τυνησία και η Ιορδανία εντάχθηκαν στο Πρόγραμμα Ανάπτυξης των Ηνωμένων Εθνών (UNDP). Στην Ιορδανία δημιουργήθηκε, ως εταίρος της UNDP, η *Al Hussein Society for the Habilitation and Rehabilitation of the Physically Challenged*, οργάνωση για άτομα με σωματικές αναπηρίες. Ο στόχος είναι να επωφεληθούν άτομα με σωματικές αναπηρίες από τις δυνατότητες που παρέχει η τεχνολογία των πληροφοριών, μέσω της δημιουργίας σχετικών εγκαταστάσεων οι οποίες είναι εξοπλισμένες με ειδικά προγράμματα υπολογιστών, συμπεριλαμβανομένων εφαρμογών που βασίζονται σε γραφικά, καθώς και μέσω της εκπαίδευσης σε ψηφιακές τεχνολογίες.

3.16 Η διεθνής Ένωση για άτομα με αναπηρία DPI (*Disabled Peoples International*) επιβεβαιώνει στον ιστότοπό της ότι εντός της ένωσης βρίσκεται υπό διαμόρφωση μια έκτη ευρεία περιοχή, η οποία περιλαμβάνει τα αραβικά κράτη. Σύμφωνα με την ένωση δέκα κράτη έχουν ήδη δηλώσει ενδιαφέρον προσχώρησης και οι προπαρασκευαστικές εργασίες θα ολοκληρωθούν εντός δύο έως τριών μηνών.

4. Βελτίωση της ποιότητας ζωής των ατόμων με αναπηρία μέσω της σύνδεσης της φιλανθρωπίας με μια προσέγγιση που βασίζεται στο δίκαιο

4.1 Λόγω του πολιτισμικού υποβάθρου, στις χώρες της Μεσογείου η αντιμετώπιση των ατόμων με αναπηρία και ο ρόλος τους στην κοινωνία επηρεάζονται έντονα από τη θρησκεία. Οι διαφορετικές αντιλήψεις για τα γενεσιουργά αίτια της αναπηρίας θα πρέπει να αντικατασταθούν από πληροφορίες που στηρίζονται στην επιστήμη, γεγονός που θα στήριζε μια προσέγγιση του ζητήματος της αναπηρίας με βάση το δίκαιο. Στα μεσογειακά κράτη-εταίρους η συμπεριφορά της κοινωνίας έναντι ατόμων με εκ γενετής ή επίκτητη αναπηρία είναι διαφορετική και, όσον αφορά το ζήτημα αυτό, περισσότερο υποφέρουν όσοι πάσχουν από εκ γενετής και εξωτερικώς εμφανή αναπηρία. Για τον λόγο αυτόν είναι ιδιαίτερος σημαντικό να υπάρχει πληροφόρηση σχετικά με τα διαφορετικά είδη αναπηρίας και να αναδεικνύονται οι δεξιότητες και οι ικανότητες των ατόμων με αναπηρία.

4.2 Στο Μαρόκο, για παράδειγμα, το ζήτημα της αναπηρίας επηρεάζει σε γενικές γραμμές περίπου το 25 % των οικογενειών. Η πρόσβαση σε υπηρεσίες καθίσταται ιδιαίτερος δυσκολότερη σε περίπτωση εμφανούς αναπηρίας. Ο σημαντικός ρόλος της θρησκείας και της οικογένειας στο Μαρόκο αποτελεί την αιτία για την εξάπλωση, εντός της κοινωνίας, ενός τρόπου σκέψης που βασίζεται στη φιλανθρωπία. Ωστόσο, η ευγενής αρχή της παροχής υποστήριξης σε ανθρώπους που την έχουν ανάγκη δεν επαρκεί ώστε να εξασφαλισθεί ότι άτομα με διαφορετικές αναπηρίες ή χρόνιες παθήσεις θα μπορέσουν να ανταπεξέλθουν στις απαιτήσεις της ζωής.

4.3 Παράλληλα με τη βελτίωση της ποιότητας ζωής των ατόμων με αναπηρία μέσω της φιλανθρωπίας, θα μπορούσε να υπάρξει μέριμνα και για τη συνεχή βελτίωση των προσφερόμενων υπηρεσιών και του βιοτικού περιβάλλοντος. Οι ενώσεις ατόμων με αναπηρία και άλλες οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών που δραστηριοποιούνται σε κοινωνικά ζητήματα θα μπορούσαν – με την ταυτόχρονη υποστήριξη της κοινωνίας – να συμπληρώσουν επιτυχώς τη φιλανθρωπία μέσω ενός μοντέλου που βασίζεται στο δίκαιο. Τα άτομα με αναπηρία πρέπει να συμμετέχουν στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων που αφορούν την ανάπτυξη του κοινωνικού συστήματος. Στο Μαρόκο, για παράδειγμα, παρατηρείται τάση αντικατάστασης του μοντέλου που έχει ως θεμέλιο τη φιλανθρωπία από μια προσέγγιση που βασίζεται περισσότερο στο δίκαιο.

4.4 Τα προγράμματα της οργάνωσης Handicap International (HI) στο Μαρόκο μπορούν να αποτελέσουν καλό παράδειγμα μιας τέτοιας προσέγγισης εντός των μεσογειακών κρατών-εταίρων, όπου το κράτος ή μια τοπική αρχή έχει εφαρμόσει το εν λόγω μοντέλο. Η Handicap International είναι μια μη κυβερνητική οργάνωση που δραστηριοποιείται στο Μαρόκο από το 1993. Μια έρευνα που διεξήχθη με τη συνεισφορά του Υπουργείου Κοινωνικών Υποθέσεων το 2004 και αφορούσε την κατάσταση των ατόμων με αναπηρία, μεταξύ των οποίων και παιδιών με αναπηρία και των οικογενειών τους, κατέδειξε ότι το 70 % των ατόμων με αναπηρία δεν έχουν πρόσβαση στην εκπαίδευση και ότι μόνο το 30 % των παιδιών με αναπηρία απολαύουν σχολικής εκπαίδευσης. Όπως αποδείχθηκε, το κύριο πρόβλημα είναι η έλλειψη κοινωνικών υπηρεσιών και ειδικών, αλλά και το γεγονός ότι ο αποκλεισμός από τη σχολική εκπαίδευση έχει ως συνέπεια, στο 50 % των περιπτώσεων, την αρνητική στάση της κοινωνίας έναντι των παιδιών με αναπηρία. Ως τελικό συμπέρασμα της έρευνας διατυπώθηκαν οι ακόλουθες συστάσεις:

- Η κοινωνία ως σύνολο πρέπει να μεταβάλει τη συμπεριφορά της έναντι των ατόμων με αναπηρία.
- Για τα έτη 2006 έως 2011 εκπονήθηκε μια κρατική στρατηγική που περιλαμβάνει το Μαρόκο και την Τυνησία και έχει ως στόχο να διευρυνθεί, μέσω της δικτύωσης των τοπικών κέντρων για άτομα με αναπηρία, το φάσμα των παρεχόμενων υπηρεσιών στην περιοχή.
- Κύριο σημείο της στρατηγικής αποτέλεσε η κατάρτιση των παρόχων υπηρεσιών (για παράδειγμα η δημιουργία δικτύου φυσικοθεραπευτών σε συνεργασία με το Υπουργείο Υγείας).
- Όλα τα τοπικά ενδιαφερόμενα μέρη θα πρέπει να συμμετάσχουν στις εργασίες του δικτύου για τα άτομα με αναπηρία.
- Παράλληλα με την ανάπτυξη των μέσων ιατρικής αποκατάστασης, θα πρέπει να ενισχυθεί η τοπική διάδοση, σε επίπεδο κοινότητας (*community-based*), των σχετικών γνώσεων.

4.5 Θα πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στην κατάσταση των παιδιών με αναπηρία και των οικογενειών στις οποίες ζουν άτομα με αναπηρία εντός των μεσογειακών κρατών-εταίρων. Τα άτομα με αναπηρία και οι οικογένειες που μεριμνούν για αυτά τα άτομα, συμπεριλαμβανομένων των παιδιών με αναπηρία, θα πρέπει να συμμετέχουν στις αποφάσεις για τις απαιτούμενες νέες υπηρεσίες και στη δημιουργία καταλλήλων δυνατοτήτων αποκατάστασης και άλλων υπηρεσιών. Στο πλαίσιο του υφιστάμενου συστήματος κοινωνικής πρόνοιας και αποκατάστασης, η οικογένεια αποτελεί εταίρο τόσο της τοπικής αυτοδιοίκησης και των εκπροσώπων των κρατικών αρχών, όσο και των παρόχων υπηρεσιών. Υποβάλλει προτάσεις για υπηρεσίες, συμμετέχει στη διαμόρφωση των παρεχόμενων υπηρεσιών και παρέχει πολύτιμες συμβουλές για όλα τα ζητήματα που αφορούν την αναπηρία. Σε περίπτωση έλλειψης ενός αναπτυγμένου δικτύου παροχής υπηρεσιών είναι δυνατό να εφαρμοσθεί η εν λόγω προσέγγιση βάσει αποκατάστασης σε επίπεδο κοινότητας (*community-based rehabilitation, CBR*) και να εξασφαλισθεί η συμμετοχή ανεπίσημων ομάδων υποστήριξης ατόμων με αναπηρία καθώς και μη κερδοσκοπικών οργανώσεων (νομικών προσώπων) που υπηρετούν αυτόν τον σκοπό.

Η κοινωνική και οικονομική ανάπτυξη και τα μέτρα για τη βελτίωση των συνθηκών ζωής των ατόμων με αναπηρία

4.6 Η ανταπόκριση στις ανάγκες της καθημερινότητας και η εφαρμογή στην πράξη των δικαιωμάτων των ατόμων με αναπηρία είναι δυνατή μόνο μέσω της συστηματικής και συνεχούς υποστήριξής τους. Ενόψει του γεγονότος ότι οι διαφορές στην κοινωνική και οικονομική ανάπτυξη μεμονωμένων μεσογειακών κρατών καθώς και η παρούσα κρίση περιορίζουν σημαντικά το περιθώριο για τη δημιουργία υπηρεσιών, θα πρέπει τα ίδια τα άτομα με αναπηρία να συμμετάσχουν ενεργά στην αναζήτηση λύσεων.

4.7 Η κοινωνική συνοχή επιτυγχάνεται στον βέλτιστο βαθμό όταν υπάρχει μέριμνα για δυνατότητες απασχόλησης. Στο πλαίσιο αυτό θα πρέπει να εξετασθούν οι δυνατότητες απασχόλησης στην κύρια, ανοικτή αγορά εργασίας, καθώς και η προστατευόμενη και επιδοτούμενη εργασία. Στην Ευρωπαϊκή Ένωση πραγματοποιήθηκαν βήματα για τη βελτίωση της κατάστασης όσον αφορά την απασχόληση των ατόμων με αναπηρία, μέσω νομοθετικών μέτρων και με τη χρήση δοκιμασμένων πρακτικών. Με την ευκαιρία του Ευρωπαϊκού Έτους για τα άτομα με αναπηρία 2003, οι οργανώσεις των κοινωνικών εταίρων στην ΕΕ επιβεβαίωσαν την προσηλωσή τους στην κοινή διακήρυξη σχετικά με την προώθηση της απασχόλησης των ατόμων με αναπηρία. Η βασική ιδέα αυτής της διακήρυξης, στο επίκεντρο της οποίας βρίσκονται οι ειδικές ικανότητες και όχι η αναπηρία, αποτελεί ένα καλό βοήθημα, προκειμένου να ληφθούν στα μεσογειακά κράτη-εταίρους τα μέτρα που είναι αναγκαία για την προώθηση της απασχόλησης ατόμων με αναπηρία, ιδίως μέσω των επιχειρήσεων της κοινωνικής οικονομίας.

4.8 Η ενσωμάτωση ατόμων με αναπηρία στην αγορά εργασίας μπορεί να υποστηριχθεί στα μεσογειακά κράτη-εταίρους και μέσω της συμφωνίας που επιτεύχθηκε το 1993 μεταξύ των αραβικών κρατών και είχε ως αντικείμενο της προώθηση της απασχόλησης και της αποκατάστασης ατόμων με αναπηρία. Στη συμφωνία υπογραμμίζεται η αναγκαιότητα να διαμορφωθεί με προσβάσιμο τρόπο το εργασιακό περιβάλλον και να δοθεί η δέουσα δυνατότητα σε άτομα με αναπηρία να χρησιμοποιούν τα δημόσια μέσα μεταφοράς. Επιπροσθέτως, διατυπώνεται η πρόταση να θεσπιστεί ποσόστωση

απασχόλησης και για τα άτομα με αναπηρία, μέτρο το οποίο είναι διαδεδομένο και σε ένα μέρος των κρατών μελών της ΕΕ, προκειμένου να βελτιωθεί η κατάσταση όσον αφορά την απασχόληση των ατόμων με αναπηρία.

4.9 Τα άτομα με αναπηρία επιθυμούν να συνεισφέρουν στην κοινωνία – όμως για να καταστεί αυτό δυνατό θα πρέπει να δημιουργηθεί ένα κατάλληλο περιβάλλον, το οποίο να θεμελιώνεται σε νομοθετικά κατοχυρωμένη και πλήρη ενσωμάτωση στην κοινωνία. Είναι επίσης σημαντικό να υποστηριχθεί το έργο των οργανώσεων για τα άτομα με αναπηρία. Το κράτος θα πρέπει να μεριμνά συστηματικά για τους ανθρώπους, περιλαμβανομένων και των ανθρώπων με αναπηρία που αποτελούν το πλέον αδύναμο μέρος της κοινωνίας.

4.10 Οι γυναίκες συμμετέχουν, κατά κανόνα, ενεργά στην εφαρμογή μέτρων για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής των ατόμων με αναπηρία, είτε ιδιωτικώς, εντός της οικογένειας, είτε στο πλαίσιο κοινωνικών μέτρων. Ο ρόλος των γυναικών στην εκτέλεση αυτών των εργασιών αξίζει να αναγνωρισθεί. Παράλληλα, η εφαρμογή κοινωνικών μέτρων δεν πρέπει να επιβαρύνει αποκλειστικά τις οικογένειες. Στα μεσογειακά κράτη-εταίρους, εντός των οικογενειών στις οποίες ζουν παιδιά με αναπηρία, οι γυναίκες, δηλαδή οι μητέρες των παιδιών, φέρουν συχνά το μεγαλύτερο βάρος της φροντίδας, γεγονός που ενισχύεται από θρησκευτικές πεποιθήσεις και πολιτισμικές ιδιαιτερότητες.

Η γενική κατάσταση των γυναικών και των παιδιών καθώς και των μειονοτήτων στα μεσογειακά κράτη-εταίρους περιγράφεται σε έκθεση για την ανάπτυξη του ανθρώπου στον αραβικό κόσμο (*Arab Human Development Report*) του 2002, σύμφωνα με την οποία κατά το έτος 2000 περίπου το 53 % των γυναικών ήταν αναλφάβητες, ποσοστό το οποίο κατά το 2015 προβλέπεται να ανέρχεται ακόμη στο 37 %.

4.11 Καλό παράδειγμα προγράμματος κοινωνικής ασφάλισης όσον αφορά τη Μεσόγειο αποτελούν τα προγράμματα της οργάνωσης Handicap International (HI), τα οποία εφαρμόστηκαν στην Τυνησία για την ανάπτυξη της κοινωνικής ασφάλισης και αλληλεγγύης και στα οποία συμμετείχαν τόσο δίκτυα ειδικών όσο και τελικοί χρήστες, ήτοι άτομα με αναπηρία και οι οικογένειές τους: κατά τα έτη 1998-2002 υλοποιήθηκε το πρόγραμμα «Πρόληψη της αναπηρίας στα παιδιά», το οποίο αποσκοπούσε στη βελτίωση των υπηρεσιών που παρέχονται σε παιδιά με αναπηρία μέσω της κατάρτισης ειδικών στον τομέα της αποκατάστασης και της προμήθειας του αναγκαίου εξοπλισμού από τα εξειδικευμένα κέντρα. Κατά το χρονικό διάστημα 1998-2003 ιδρύθηκαν, στο πλαίσιο ενός χωριστού προγράμματος, δύο κλινικές αποκατάστασης, ενώ δημιουργήθηκαν επίσης ένα κέντρο αποκατάστασης, μια μονάδα τεχνικής υποστήριξης και δύο κινητές τεχνικές μονάδες επισκευής. Το πρόγραμμα «Προώθηση του αυτοπροσδιορισμού των ατόμων με αναπηρία στο Μαγκρέμπ» (2004-2006), που υλοποιήθηκε από την οργάνωση Handicap International στο Μαρόκο, την Αλγερία και την Τυνησία, είχε ως στόχο να ενθαρρύνει επιτόπου πρωτοβουλίες, ώστε να προωθηθεί η κοινωνική ένταξη των ατόμων με αναπηρία και να αποκτήσουν αυτά περισσότερη αυτοπεποίθηση και αξιοπρέπεια. Στο πρόγραμμα αυτό συμμετείχαν επίσης το Υπουργείο κοινωνικών θεμάτων της Τυνησίας και διάφορες οργανώσεις για τα άτομα με αναπηρία.

4.12 Χαρακτηριστικό παράδειγμα προγράμματος, το οποίο υλοποίησε η Ευρωπαϊκή Ένωση σε κράτος-εταίρο της Μεσογείου, προκειμένου να επιτευχθεί μεταβολή της συμπεριφοράς έναντι των ατόμων με αναπηρία, αποτελεί το Ευρωμεσογειακό Πρόγραμμα για τη Νεολαία (*EuroMed Youth Programme*), το οποίο συνιστά έναν από τους πυλώνες του έργου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τη νεολαία στις χώρες του τρίτου κόσμου. Πρόκειται για ένα από τα περιφερειακά προγράμματα του τρίτου κεφαλαίου της Διαδικασίας της Βαρκελώνης, το οποίο αποσκοπεί στην ανάπτυξη της ανεπίσημης εκπαίδευσης και του διαπολιτισμικού διαλόγου στα 27 ευρωμεσογειακά κράτη-εταίρους. Ο αριθμός των συμμετεχόντων κρατών θα ανέλθει σύντομα στα 37. Το Ευρωμεσογειακό Πρόγραμμα για τη Νεολαία αποτελεί συγκεκριμένη πρωτοβουλία στο πλαίσιο της ευρωμεσογειακής εταιρικής σχέσης. Τα μέσα που διατίθενται στο πλαίσιο αυτής της πρωτοβουλίας μπορούν να αξιοποιηθούν προκειμένου να βελτιωθεί η αμοιβαία κατανόηση μεταξύ των νέων στα μεσογειακά κράτη-εταίρους, να προωθηθεί ο εκδημοκρατισμός της κοινωνίας των πολιτών, να τονωθεί το φρόνημα, σε επίπεδο κοινωνίας των πολιτών, των νέων και ιδίως των νέων γυναικών, να εισακουσθούν περισσότερο οι οργανώσεις των νέων και να τονωθεί η ανταλλαγή πληροφοριών και εμπειρίας μεταξύ των εν λόγω οργανώσεων. Με τέτοια ακριβώς μέτρα μπορεί να επιτευχθεί η μεταβολή της συμπεριφοράς έναντι των ατόμων με αναπηρία και των χρονίως πασχόντων. Το πρόγραμμα δημιουργήθηκε το 1999 και μπορεί να θεωρηθεί πρόεκταση του Προγράμματος Νεολαίας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στην περιοχή αυτή.

5. «Σχεδιασμός για όλους» – Δημιουργία ενός προσβάσιμου περιβάλλοντος στη Μεσόγειο

5.1 Η δομή των κτιρίων και οι μεταφορές στα μεσογειακά κράτη-εταίρους δεν ανταποκρίνονται ακόμη στις ανάγκες των ατόμων με αναπηρία. Δεν θα πρέπει να λησμονείται ότι από το προσβάσιμο και φιλικό προς τον χρήστη περιβάλλον επωφελούνται, πέραν των ατόμων με αναπηρία, και άλλες κοινωνικές ομάδες, όπως είναι, για παράδειγμα, οι οικογένειες με παιδιά, οι ηλικιωμένοι και οι άνθρωποι που έχουν περιορισμένη κινητικότητα για συγκεκριμένο χρονικό διάστημα λόγω ατυχήματος.

5.2 «Σχεδιασμός για όλους» σημαίνει να διαμορφωθούν τα προϊόντα και το βιοτικό περιβάλλον με τέτοιο τρόπο, ώστε να μπορούν να χρησιμοποιηθούν από όλους τους ανθρώπους με τους λιγότερους δυνατούς περιορισμούς, χωρίς να χρειάζονται προσαρμογές ή λύσεις κατ' εξαίρεση. Ο καθολικός σχεδιασμός καθίσταται αποτελεσματικός σε συνδυασμό με άλλους κοινωνικούς στόχους και αποτελεί μέρος μιας σφαιρικής προσέγγισης.

5.3 Οι ουσιαστικές αρχές του «Σχεδιασμού για όλους», οι οποίες πρέπει να λαμβάνονται υπόψη κατά τη διαμόρφωση του βιοτικού μας περιβάλλοντος, είναι οι εξής:

- ισότιμη χρήση μεταξύ διαφορετικών πληθυσμιακών ομάδων·
- στο πλαίσιο του «σχεδιασμού για όλους» το ζήτημα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων είναι ζωτικής σημασίας·

— φιλικότητα προς τον χρήστη, ελαστική χρήση – μπορούν εύκολα να πραγματοποιηθούν αλλαγές·

— εύκολη κατανόηση και αντίληψη – λαμβάνεται υπόψη η λογική ικανότητα του χρήστη·

— κατανοητές πληροφορίες για τον χρήστη·

— ανθεκτικότητα – το περιβάλλον που δημιουργείται είναι ανθεκτικό κατά της καταστροφής και της φθοράς·

— το περιβάλλον και τα υποστηρικτικά μέσα δεν απαιτούν μεγάλη σωματική προσπάθεια·

— το περιβάλλον που δημιουργείται είναι ευρύχωρο και κατάλληλο για άτομα που χρησιμοποιούν διάφορα υποστηρικτικά μέσα.

5.4 Πέραν της διαμόρφωσης του φυσικού περιβάλλοντος, ιδιαίτερη σημασία έχει και η στάση των ανθρώπων. Η ασφάλεια στις μεταφορές σε αστικό περιβάλλον εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από την προσοχή που επιδεικνύουν οι χρήστες του οδικού δικτύου μεταξύ αλλήλων. Κατά τη δημιουργία ενός προσβάσιμου και φιλικού προς τον χρήστη περιβάλλοντος οι δράσεις ενημέρωσης του κοινού διαδραματίζουν ρόλο ζωτικής σημασίας.

5.5 Σε ορισμένα μεσογειακά κράτη-εταίρους ισχύουν ήδη νομοθετικές διατάξεις για την προσβασιμότητα των δημόσιων χώρων (μεταξύ άλλων στην Ιορδανία, στο Μαρόκο και στην Τυνησία). Στη σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για την προστασία των δικαιωμάτων των ατόμων με αναπηρία ορίζεται ρητά ότι η μη τήρηση της αρχής της προσβασιμότητας για άτομα με αναπηρία συνιστά διάκριση. Ιδιαίτερος σημαντικός είναι επίσης η ανεμπόδιστη πρόσβαση και η ασφάλεια στους χώρους εργασίας.

5.6 Η κατάσταση των δημόσιων μεταφορών είναι ευνοϊκότερη για τα άτομα με αναπηρία σε περιοχές όπου οι σιδηροδρομικές μεταφορές προωθήθηκαν και εκσυγχρονίστηκαν. Στο Μαρόκο, για παράδειγμα, οι σιδηροδρομικές μεταφορές είναι ανεπτυγμένες και τα άτομα με αναπηρία δύνανται να χρησιμοποιήσουν το τρένο, εφόσον τα κτίρια των σιδηροδρομικών σταθμών και οι αποβάθρες επιτρέπουν την πρόσβασή τους.

5.7 Χαρακτηριστικά παραδείγματα για την πρόσβαση στις μεταφορές χωρίς εμπόδια και ένα περαιτέρω πρόγραμμα στο πλαίσιο της πρωτοβουλίας «Σχεδιασμός για όλους» στα μεσογειακά κράτη-εταίρους θα πρέπει υπογραμμισθούν.

5.8 Στην Ιορδανία, για παράδειγμα, πραγματοποιήθηκαν βήματα, ώστε να τηρούνται και στην καθημερινή ζωή οι νομοθετικές διατάξεις που εξασφαλίζουν την πρόσβαση των ατόμων με αναπηρία στους δημόσιους χώρους. Για τον σκοπό αυτό, η δημοτική αρχή της ευρύτερης περιοχής του Αμμάν, σε συνεργασία με το συμβούλιο για τα άτομα με αναπηρία, διεξήγαγε διήμερη ακρόαση. Αντίστοιχες πρωτοβουλίες σε ολόκληρη την περιοχή θα ήταν ιδιαίτερος ευπρόσδεκτες.

Προσβάσιμο περιβάλλον ως κινητήριος δύναμη για τον τομέα του τουρισμού

5.9 Περισσότεροι από 40 εκατομμύρια τουρίστες επισκέπτονται ετησίως τα μεσογειακά κράτη-εταίρους της ΕΕ. Το προσβάσιμο περιβάλλον και η εφαρμογή των αρχών του «Σχεδιασμού για όλους» διαδραματίζουν ιδιαίτερος σημαντικό ρόλο για τον τομέα του τουρισμού. Η άνεση και η δυνατότητα πρόσβασης αποτελούν σημαντικούς παράγοντες, οι οποίοι επηρεάζουν τους τουρίστες κατά την επιλογή του τόπου διακοπών τους. Προτιμώνται, λοιπόν, οι περιοχές στις οποίες ήδη καταβάλλονται προσπάθειες προς την κατεύθυνση του προσβάσιμου περιβάλλοντος.

5.10 Κατά την εφαρμογή κοινών προγραμμάτων και ειδικότερα όλων των προγραμμάτων που χρηματοδοτεί η ΕΕ, θα πρέπει να τηρούνται οι αρχές του «Σχεδιασμού για όλους». Σημαντική είναι επίσης και η προώθηση της προσβασιμότητας στον τομέα των μεταφορών. <http://www.euromedtransport.org>.

5.11 Η έκθεση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την πλήρη ενσωμάτωση μέσω της εφαρμογής των αρχών του «Σχεδιασμού για όλους» περιλαμβάνει σειρά καλών παραδειγμάτων που αφορούν τον τρόπο με τον οποίο μπορούν να αξιοποιηθούν τα πλεονεκτήματα του προσβάσιμου σε όλους περιβάλλοντος, στο πλαίσιο της ενσωμάτωσης των ατόμων με αναπηρία. Τα μεσογειακά κράτη-εταίροι της ΕΕ θα μπορούσαν να αξιοποιήσουν αυτά τα θετικά παραδείγματα.

5.12 Το επιχείρημα, ότι ένα περιβάλλον προσβάσιμο που βασίζεται στις αρχές του «Σχεδιασμού για όλους» επηρεάζει θετικά την οικονομική ανάπτυξη της κοινωνίας, είναι σημαντικό ώστε να καταβάλουν οι φορείς λήψης αποφάσεων κάθε δυνατή προσπάθεια για τη δημιουργία ενός περιβάλλοντος κατάλληλου για όλους τους ανθρώπους, περιλαμβανομένων των ατόμων με αναπηρία.

5.13 Κατά την εφαρμογή του «Σχεδιασμού για όλους» θα πρέπει να ληφθούν υπόψη τα πολυάριθμα εμπόδια που αντιμετωπίζουν τα άτομα με προβλήματα ακοής και όρασης. Τα εμπόδια αυτού του είδους θα πρέπει να αρθούν προκειμένου να εξασφαλίζονται ίσα δικαιώματα κατά την πρόσβαση όλων των ανθρώπων σε αγαθά και υπηρεσίες όσον αφορά το σύνολο της ανθρώπινης δραστηριότητας.

6. Εντατικοποίηση της συνεργασίας μεταξύ της ΕΕ και των μεσογειακών κρατών-εταίρων στο ζήτημα των ατόμων με αναπηρία

6.1 Σε όλα τα μεσογειακά κράτη-εταίρους υπάρχουν αντιπροσωπείες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Με τον τρόπο αυτό καθίσταται ευκολότερη η εξοικείωση με τη σχετική θεματολογία και την πολιτική της ΕΕ. Οι αντιπροσωπείες θα πρέπει να δίδουν το καλό παράδειγμα και να είναι ανοικτές στις οργανώσεις για άτομα με αναπηρία. Περαιτέρω, θα πρέπει να δοθεί προσοχή, ώστε τα κτίρια των αντιπροσωπειών της ΕΕ που προορίζονται για δημόσια χρήση να είναι διαμορφωμένα σύμφωνα με τις αρχές του «Σχεδιασμού για όλους».

6.2 Από τη Συνθήκη του Άμστερνταμ του 1999, η καταπολέμηση των διακρίσεων σε βάρος ατόμων με αναπηρία εντάσσεται στα θέματα που είναι σημαντικά για την ΕΕ. Επί του παρόντος βρίσκεται υπό συζήτηση η οδηγία της ΕΕ κατά των διακρίσεων, επί της οποίας η ΕΟΚΕ έχει υιοθετήσει γνωμοδότηση⁽⁶⁾. Το 2010 είναι Ευρωπαϊκό Έτος για την καταπολέμηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού και θα πρέπει, ενόψει ακριβώς της κοινωνικής κατάστασης στα κράτη της Μεσογείου, να αξιοποιηθεί για την περαιτέρω ανάπτυξη της συνεργασίας με αυτά. Οι κοινωνίες των πολιτών και οι κυβερνήσεις των μεσογειακών κρατών-εταίρων θα μπορούσαν να συμμετάσχουν περισσότερο σε αυτές τις δραστηριότητες στο πλαίσιο των εν λόγω θεματικών ετών.

6.3 Οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών στα μεσογειακά κράτη-εταίρους, οι οποίες δραστηριοποιούνται στον κοινωνικό τομέα και ασχολούνται με ζητήματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων και με την καταπολέμηση των διακρίσεων, θα μπορούσαν να αξιοποιήσουν για την προβολή τους τα ευρωπαϊκά θεματικά έτη και τις άλλες πρωτοβουλίες που έχουν ως στόχο να γνωστοποιήσουν τις προτεραιότητες της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε ευρύτερο κοινό. Η δημόσια προβολή είναι πολύ σημαντική προκειμένου να επιτευχθεί η μεταβολή της συμπεριφοράς εντός της κοινωνίας και να βελτιωθεί η ποιότητα της ζωής των ατόμων με αναπηρία και των άλλων ομάδων που βρίσκονται σε μειονεκτική θέση.

6.4 Η πλέον πρόσφατη πρόταση, να απονέμεται ο τίτλος της ευρωπαϊκής πρωτεύουσας της καθολικής προσβασιμότητας, κατά το πρότυπο της πολιτιστικής πρωτεύουσας της Ευρώπης, θα πρέπει σε κάθε περίπτωση να ενσωματωθεί στη διαδικασία EuroMed, ώστε να μπορούν να θέσουν υποψηφιότητα για τον εν λόγω τίτλο και πόλεις των κρατών-εταίρων.

6.5 Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει περαιτέρω την άποψη ότι οι επενδύσεις σε έρευνα και ανάπτυξη προωθούν τη δημιουργία νέων τεχνικών υποστηρικτικών μέσων καθώς και προϊόντων και υπηρεσιών που βασίζονται στις τεχνολογίες των πληροφοριών και των επικοινωνιών, καθώς και ότι συνεισφέρουν, με τον τρόπο αυτόν, στη βελτίωση της ποιότητας ζωής των ατόμων με αναπηρία, στη μείωση των δαπανών για την υγεία και των κοινωνικών δαπανών, στη διευκόλυνση της πρόσβασης στην αγορά εργασίας και της δημιουργίας νέων θέσεων εργασίας.

6.6 Η προώθηση της συνεργασίας μεταξύ του Ευρωπαϊκού Φόρουμ για τα άτομα με αναπηρία και των οργανώσεων για τα άτομα με αναπηρία στα μεσογειακά κράτη-εταίρους, αλλά και η ανάπτυξη των άμεσων επαφών μεταξύ οργανώσεων για τα άτομα με αναπηρία των κρατών μελών της ΕΕ και των κρατών-εταίρων της Μεσογείου θα ευνοήσει τη δημιουργία κεντρικών οργανώσεων σε κράτη όπου δεν υπάρχει ακόμη ένωση αυτής της μορφής.

⁽⁶⁾ ΕΕ C 182 της 4.8.2009, σ. 19.

6.7 Το Ευρωπαϊκό Φόρουμ για τα άτομα με αναπηρία συνεργάζεται με την Αραβική Οργάνωση για τα άτομα με αναπηρία, η οποία ιδρύθηκε το 1989 στο Κάιρο ως ανεξάρτητη κεντρική οργάνωση και αποτελείται από οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών για τα άτομα με αναπηρία, οι οποίες εδρεύουν σε διάφορα κράτη. Ο Naser Al-Mahmood, Πρόεδρος της Αραβικής Οργάνωσης για τα

άτομα με αναπηρία, συμμετείχε ως επικεφαλής αντιπροσωπίας στη γενική συνέλευση του Ευρωπαϊκού Φόρουμ για τα άτομα με αναπηρία του 2010, η οποία έλαβε χώρα στη Μαδρίτη. Η συνεργασία αυτή είναι ζωτικής σημασίας, προκειμένου να βελτιωθεί η κατάσταση των ατόμων με αναπηρία στα μεσογειακά κράτη-εταίρους.

Βρυξέλλες, 16 Σεπτεμβρίου 2010.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Mario SEPI
